

3η Διαδικτυακή Συνάντηση
Σάββατο 9/5/2020

Οι κύριες συγχορδίες από τη θεωρία στην πράξη με τη χρήση online εργαλείων

Γιώργος Εμμανουήλ

Τάξη εφαρμογής: Α΄ Μουσικού Λυκείου (επίσης στην Γ΄ Γυμνασίου, εφόσον είναι δυνατό)

Γνωστικό αντικείμενο: Μουσική ανάγνωση και γραφή καθ' υπαγόρευση μελωδίας, σε πλήρη αντιστοιχία με το αντικείμενο της Αρμονίας.

Σκοπός: Η διδασκαλία πρακτικών ακουστικής αντίληψης και φωνητικής διαχείρισης της ευρωπαϊκής μουσικής μέσω της χρήσης ακουστικών παραδειγμάτων με διαφορετικά ηχοχρώματα.

Μαθησιακοί στόχοι

- Ανάπτυξη ικανότητας ακουστικής αναγνώρισης των ειδών των συγχορδίων και της διαδοχής συγχορδίων
- Αναγνώριση μουσικών μέτρων και ρυθμικών σχημάτων
- Εκμάθηση χρήσης λογισμικών ως κινήτρων αλλά και ως μέσων για τη μουσική δημιουργία
- Εξάσκηση στη χρήση ψηφιακών μέσων που σχετίζονται με τη μουσική
- Ανάπτυξη ικανότητας εσωτερικής ακοής
- Ανάπτυξη πρωτοβουλιών και κριτικής ικανότητας
- Ενθάρρυνση για ενεργή συμμετοχή και ενθουσιασμό στην διδακτική διαδικασία

Χρονική διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1 Σύνδεση κύριων συγχορδίων – Ο κύκλος των πεμπτών

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα έχει ως στόχο να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τον κύκλο των πεμπτών και το συναίσθημα που προκαλεί η ακρόαση της σύνδεσης των κύριων συγχορδίων (I, IV, V), μέσω της χρήσης ενός ευχάριστου ψηφιακού περιβάλλοντος. Μάλιστα, η χρήση διαφορετικών ηχοχρωμάτων αναμένεται να δώσει ώθηση στη μαθησιακή διαδικασία, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον των μαθητών.

1) Ως αφόρμηση ο εκπαιδευτικός προβάλλει την παρακάτω εικόνα ως [αρχείο MuseScore](#), η οποία δείχνει ένα παράδειγμα σύνδεσης των κύριων συγχορδίων στη ντο μείζονα και στη σχετική της, τη

λα ελάσσονα. Ο εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στους μαθητές το θεωρητικό πλαίσιο αυτής της διαδικασίας (π.χ. αποφυγή λαθών, σημειογραφία, κινήσεις φωνών).

Συνολικός χρόνος: 10'

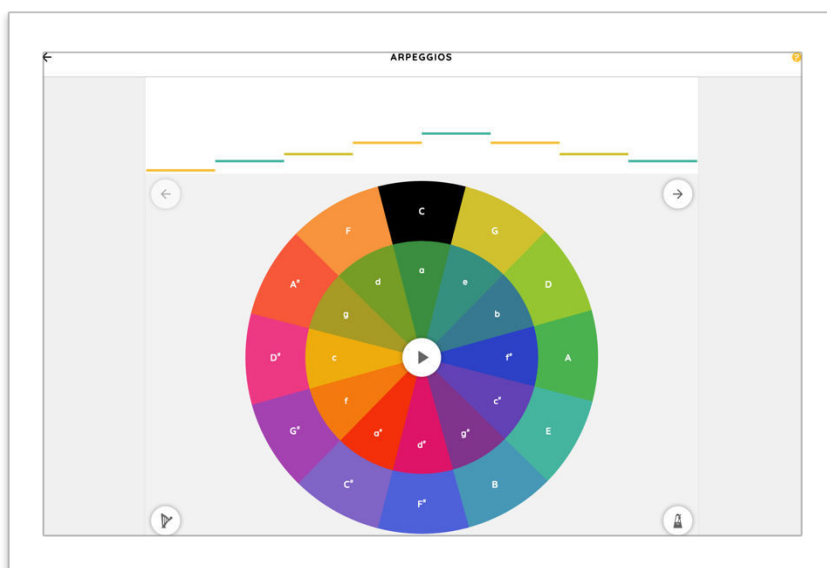
2) Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές τις βασικές λειτουργίες του online λογισμικού [Arpeggios](#). Στη συνέχεια εκτελεί ο ίδιος την παρακάτω αρμονική σύνδεση και τονίζει στους μαθητές ότι η αλλαγή της συγχορδίας πραγματοποιείται προσεκτικά, σύμφωνα με το tempo:

NTO   λα   NTO

I-IV-V-I-i-iv-V-i-i-IV-V-I

Τονίζεται η χρήση της συγχορδίας της V στις ελάσσονες κλίμακες, ως δανεική από τις ομώνυμες μείζονες!

Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να πειραματιστούν τόσο στις φυσικές κλίμακες όσο και σε άλλες, ακόμη κι αν έχουν πολλές αλλοιώσεις στον οπλισμό τους. Δίνεται ο απαραίτητος χρόνος στους μαθητές, οι οποίοι παρουσιάζουν ο καθένας τους ξεχωριστά την εργασία τους στην ολομέλεια.

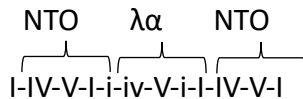

Τονίζεται στους μαθητές ότι στην παρούσα δραστηριότητα δεν μας ενδιαφέρει τόσο η τήρηση των κανόνων που μαθαίνουμε στο αντικείμενο της Αρμονίας, αλλά η αίσθηση και το

συναίσθημα που προκαλεί το άκουσμα της σύνδεσης των συγχορδιών μεταξύ τους. Ωστόσο, εξυπακούεται ότι φροντίζουμε να μην κάνουμε αρμονικά λάθη, αλλά και στην περίπτωση που προκύψουν, να τα διορθώσουμε, εφόσον μας το επιτρέπει το περιβάλλον εργασίας. Για παράδειγμα, κυρίως στο λογισμικό Arpeggios, αλλά και εν μέρει στο λογισμικό The Epic Online Orchestra που χρησιμοποιείται στην επόμενη δραστηριότητα, η σύνδεση των φωνών γίνεται με παράλληλες κινήσεις και όχι με αντίθετες. Οφείλει ο εκπαιδευτικός να το τονίσει αυτό. Ωστόσο, δεν υπάρχει τρόπος να διορθωθεί κατά τη χρήση των λογισμικών.

Συνολικός χρόνος: 15'

3) Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές τις βασικές λειτουργίες του online λογισμικού [The Epic Online Orchestra](#). Στη συνέχεια εκτελεί ο ίδιος την παρακάτω [αρμονική σύνδεση](#):

Τονίζεται και πάλι η χρήση της συγχορδίας της V στις ελάχιστες κλίμακες, ως δανεική από τις ομώνυμες μείζονες!

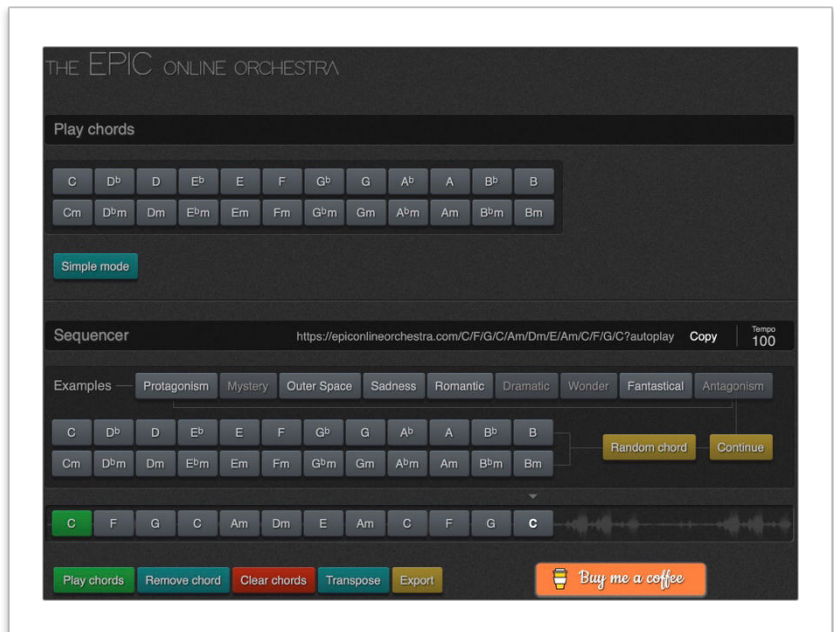
Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν τη βασική αυτή διαδοχή συγχορδιών εκτελεσμένη από μία ολόκληρη ορχήστρα!

Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να πειραματιστούν με το λογισμικό, έτσι ώστε να ετοιμάσουν ένα μικρό ομοφωνικό ορχηστρικό έργο, βασισμένο στη διαδοχή των τριών κύριων συγχορδιών σε τονικότητες διαφορετικές των φυσικών. Δίνεται ο απαραίτητος χρόνος στους μαθητές, οι οποίοι εργάζονται ατομικά.

Συνολικός χρόνος: 15'

4) Γίνεται ακρόαση όλων των εργασιών των μαθητών στην τάξη. Επίσης ζητείται από τους μαθητές να εργαστούν και στο σπίτι τους με παρόμοιο τρόπο και να στείλουν τη δημιουργία τους στον εκπαιδευτικό.

Συνολικός χρόνος: 5'

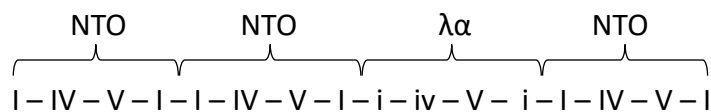

2 Από τη σύνδεση στη... σύνθεση

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα έχει ως στόχο αφενός να δημιουργήσουν οι μαθητές μία δική τους μελωδία πάνω σε μία δοσμένη αρμονική ακολουθία που αποτελείται από τη σύνδεση των κύριων συγχορδιών (I, IV, V), τόσο σε μείζονα όσο και σε ελάσσονα τονικότητα, και αφετέρου να ενορχηστρώσουν, σύμφωνα με το προσωπικό τους γούστο, το συνολικό ηχητικό αποτέλεσμα, μέσω της χρήσης ενός ευχάριστου ψηφιακού περιβάλλοντος. Μάλιστα, η διάχυτη αίσθηση του αυτοσχεδιασμού αλλά και η ποικιλία και η ελευθερία στη χρήση διαφορετικών ηχοχρωμάτων αλλά και οργανικών συνδυασμών που προσφέρεται, αναμένεται να δώσει ώθηση στη μαθησιακή διαδικασία, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον των μαθητών. Τα βήματα της διδασκαλίας που ακολουθεί ο εκπαιδευτικός είναι τα εξής:

1) Ο εκπαιδευτικός εισέρχεται στο online λογισμικό [Hookpad](#), γνωστοποιώντας στους μαθητές το όνομα χρήστη και τον κωδικό ασφαλείας. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές δεν θα χρειαστεί να κάνουν εγγραφή ο καθένας τους ξεχωριστά, αλλά θα εισέρθουν στην ιστοσελίδα με το ίδιο όνομα χρήστη.

2) Ο εκπαιδευτικός κάνει μία σύντομη παρουσίαση των δυνατοτήτων του λογισμικού Hookpad, δείχνοντας ένα δικό του παράδειγμα, το οποίο υπάρχει ήδη αποθηκευμένο. Το παράδειγμα αυτό περιέχει μία πρωτότυπη μελωδική γραμμή, η οποία έχει γραφτεί πάνω σε ένα δοσμένο αρμονικό υπόβαθρο, επίσης φτιαγμένο εκ των προτέρων από τον εκπαιδευτικό, σύμφωνα με το παρακάτω σχήμα:

Η συνολική μορφή του κομματιού προτείνεται να είναι σε συμφωνία με τα παραδείγματα που χρησιμοποιήθηκαν στην πρώτη δραστηριότητα του παρόντος σεναρίου, ώστε να υπάρχει μία λογική συνέχεια και συνοχή στη δημιουργική διαδικασία. Καλό είναι το παράδειγμα να γίνει σε μείζονα τονικότητα και στη σχετική της ελάσσονα (π.χ. NTO - λα). Ο εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στους μαθητές το θεωρητικό πλαίσιο αυτής της διαδικασίας (π.χ. αποφυγή λαθών, σημειογραφία, κινήσεις φωνών). Παράλληλα, τονίζει τη χρήση της συγχορδίας της V στις ελάσσονες κλίμακες, ως δανεική από τις ομώνυμες μείζονες!

Συνολικός χρόνος: 10'

2) Ο εκπαιδευτικός αναθέτει στους μαθητές τη δημιουργία μίας δικής τους πρωτότυπης μελωδίας πάνω στο δοσμένο αρμονικό υπόβαθρο. Δίνεται ο απαραίτητος χρόνος στους μαθητές, οι οποίοι εργάζονται ο καθένας τους ξεχωριστά.

Τονίζεται στους μαθητές ότι στην παρούσα δραστηριότητα δεν μας ενδιαφέρει τόσο η τήρηση των κανόνων που μαθαίνουμε στο αντικείμενο της Αρμονίας, αλλά η αίσθηση και το συναίσθημα που προκαλεί το άκουσμα της σύνδεσης των συγχορδιών μεταξύ τους. Ωστόσο, επειδή ενδέχεται να προκύψουν, τονίζουμε ότι δεν μπορούμε να τα διορθώσουμε, εφόσον δεν μας το επιτρέπει το

περιβάλλον εργασίας. Κάτι τέτοιο όμως είναι σπάνια στο στάδιο της χρήσης μόνο των κύριων συγχορδιών στο λογισμικό Hookrad.

Οι μαθητές αποθηκεύουν τις εργασίες τους online, μέσα στον κοινό λογαριασμό με διαφορετική ονομασία αρχείου ο καθένας τους, έτσι ώστε να είναι προσβάσιμα από όλους. Με τον τρόπο αυτό ο κάθε μαθητής κοινοποιεί την δημιουργία του στην τάξη.

Συνολικός χρόνος: 15'

3) Οι μαθητές πειραματίζονται στο ύφος αλλά και στην ενορχήστρωση του μικρού έργου που μόλις συνέθεσαν. Αφού φτάσουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα, γίνεται ακρόαση όλων των έργων μέσα στην τάξη. Προτείνεται εξωτερική ηχογράφιση των δημιουργιών όλων των μαθητών, διότι η δωρεάν έκδοση του λογισμικού Hookrad, της οποίας γίνεται χρήση στο παρόν σενάριο, δεν επιτρέπει την αποθήκευση όλων των ρυθμίσεων του ύφους και της ενορχήστρωσης που έχουν επιλέξει οι μαθητές. Επιτρέπει μόνο την αποθήκευση των ρυθμομελωδικών στοιχείων.

Συνολικός χρόνος: 20'

3 Κλασική αρμονία σε μη κλασική μουσική

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα έχει ως στόχο αφενός την εξάσκηση της ακουστικής ικανότητας των μαθητών πάνω στο άκουσμα της διαδοχής των κύριων συγχορδιών (I, IV, V), τόσο σε μείζονα όσο και σε ελάσσονα τονικότητα, και αφετέρου την αυτοαξιολόγησή τους. Μάλιστα, το περιβάλλον εργασίας κι εξάσκησης θυμίζει τον τρόπο εξέτασης των υποψηφίων των πανελληνίων εξετάσεων στα μαθήματα «Έλεγχος μουσικών ακουστικών ικανοτήτων» και «Μουσική αντίληψη και γνώση», καθώς χρησιμοποιεί την μορφή ασκήσεων με απαντήσεις πολλαπλών επιλογών.

Η διαδικασία της μάθησης πραγματοποιείται σε ένα ευχάριστο ψηφιακό περιβάλλον, το οποίο χρησιμοποιεί, ως ακουστικά παραδείγματα, αποσπάσματα από γνωστά ποπ και ροκ τραγούδια διαφορετικών εποχών, κάτι που αναμένεται να δώσει ώθηση στη μαθησιακή διαδικασία, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον των μαθητών. Τα βήματα της διδασκαλίας που ακολουθεί ο εκπαιδευτικός είναι τα εξής:

1) Ο εκπαιδευτικός εισέρχεται στην ιστοσελίδα www.armoniaaplicada.com¹, καθοδηγώντας τους μαθητές στον τρόπο εγγραφής τους στη σελίδα. Ο κάθε μαθητής θα πρέπει να κάνει έναν δικό του λογαριασμό, προκειμένου να μπορεί να εφαρμοστεί η διαδικασία της αυτοαξιολόγησης.

Συνολικός χρόνος: 5'

2) Ο εκπαιδευτικός κάνει μία σύντομη παρουσίαση των δυνατοτήτων που προσφέρει η ιστοσελίδα. Δείχνει στους μαθητές πώς μπορούν να επιλέξουν το επίπεδο δυσκολίας, όσον

---

¹ Armonia aplicada = Εφαρμοσμένη αρμονία (ισπανικά)

αφορά την αρμονία του τραγουδιού, και να αναζητήσουν συγκεκριμένο τραγούδι, με βάση το όνομα του καλλιτέχνη, τον τίτλο ή την εποχή.

The Crystals / Da Doo Ron Ron Selected exercises: 1

Artist	Song	Level
The Crystals	Da Doo Ron Ron	1

○ I V IV I I V IV I

○ I V IV V I V IV V

○ I IV V V I IV V V

● I IV V I I IV V I

Next Correct answer

Εκτελεί ο ίδιος 1-2 ασκήσεις, στις οποίες χρησιμοποιούνται μόνο οι κύριες συγχορδίες (I – IV – V). Επισημαίνει στους μαθητές τον τρόπο συμβολισμού των συγχορδιών, ο οποίος σ' αυτή τη δραστηριότητα χρησιμοποιεί μόνο τους λατινικούς αριθμούς, όπως ακριβώς γίνεται και στο μάθημα, αλλά και στις πανελλήνιες εξετάσεις της Γ' Λυκείου. Επίσης, τονίζει στους μαθητές ότι στην παρούσα δραστηριότητα δεν μας ενδιαφέρει τόσο η τήρηση των κανόνων που μαθαίνουμε στο αντικείμενο της Αρμονίας, αλλά η αίσθηση και το συναίσθημα που προκαλεί το άκουσμα της σύνδεσης των συγχορδιών μεταξύ τους. Άλλωστε, τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται προέρχονται από ποπ και ροκ τραγούδια, τα οποία πολλές φορές δεν χρησιμοποιούνε τους κανόνες της κλασικής αρμονίας που μαθαίνουμε. Ωστόσο, επειδή ενδέχεται να ανακαλύψουμε λάθη στις ακροάσεις κάποιων τραγουδιών (π.χ. παράλληλες κινήσεις φωνών, λάθος αρμονικές συνδέσεις όπως V - IV, κακές κινήσεις του προσαγωγέα), τονίζουμε ότι δεν μπορούμε να τα διορθώσουμε, αλλά είναι επιθυμητό να τα επισημαίνουμε.

Συνολικός χρόνος: 10'

2) Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές την διαδικασία εργασίας και εξάσκησής τους στην ιστοσελίδα: Παρουσιάζει μία λίστα με ορισμένα εύκολα τραγούδια (επίπεδο 1) που χρησιμοποιούν μόνο τις κύριες συγχορδίες. Ενδεικτικά, κάποια από αυτά τα τραγούδια είναι τα εξής:

- The Beach Boys - Don't worry baby
- Elvis Presley - Good luck charm
- The Ramones - Sheena is a punk rocker
- The Archies - Sugar sugar
- Bruce Springsteen - Rosalita
- REO Speedwagon - Take it on the run
- REM - Stand
- Queen - I want to break free
- The Monkees - I'm a believer

- Def Leppard - Pour some sugar on me
- Nirvana - All apologies
- The Crystals - Da Doo Ron Ron
- U2 - I still haven't found what I'm looking for
- Guns'n'Roses - Knocking on heaven's door (Intro)

Δίνεται χρόνος στους μαθητές για να εργαστούν ατομικά, ακούγοντας όλα τα παραδείγματα.

Συνολικός χρόνος: 15'

3) Το τέλος της δραστηριότητας προβλέπει την ανάλυση όλων των αποσπασμάτων υπό τη μορφή συζήτησης. Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές σε συνεργασία αναλύουν ένα προς ένα τα παραδείγματα και επισημαίνονται τυχόν λάθη που έκαναν οι μαθητές. Συνιστάται η χρήση ενός μουσικού οργάνου (π.χ. πιάνου) από τον εκπαιδευτικό.

Συνολικός χρόνος: 15'